

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Науково-дослідна лабораторія з проблем протидії злочинності

Бугайчук К.Л.

ПОРЯДОК

**інформування центрів з надання безоплатної
вторинної правової допомоги про випадки затримання
особи, адміністративного затримання або
застосування запобіжного заходу у вигляді тримання
під вартою**

(науково-методичні рекомендації)

Харків 2020

УДК [343.126+342.9] (477)

ББК 67.9(4УКР) 311.5+67.9(4УКР) 301.163.1

Б90

Схвалено на засіданні науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності Харківського національного університету внутрішніх справ 19.05.2020 року, протокол № 6

Укладачі:

Бугайчук К.Л. – завідувач співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції

У науково-практичних рекомендаціях висвітлений алгоритм інформування співробітниками Національної поліції України центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання особи, адміністративного затримання або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Проаналізовані підстави затримання особи та правові основи участі адвоката у процесуальних діях, пов'язаних із затриманням особи в кримінальному провадженні..

Для працівників органів та підрозділів Національної поліції України, науковців, ад'юнктів, курсантів і студентів ЗВО МВС України та інших закладів вищої освіти юридичного спрямування.

Бугайчук К.Л. Порядок інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання особи, адміністративного затримання або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою: наук.-метод. рек. Харків: Харк. нац. ун-т. внутр. справ. 2020. 56 с.

ЗМІСТ

1.1. Загальні положення про безоплатну правову допомогу	4
1.2. Правове регулювання порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання особи передбачене галузевими Кодексами	9
1.3. Правове регулювання порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання особи передбачене чинним законодавством України.....	15
1.4. Порядок затримання особи в порядку, передбаченому нормами КПК України. Повноваження адвоката пори затриманні особи.....	29
ДОДАТКИ	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:.....	55

1.1. Загальні положення про безоплатну правову допомогу

Закон України «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.2011 № 3460-VI

Право на безоплатну правову допомогу – гарантована Конституцією України можливість громадянина України, іноземця, особи без громадянства, у тому числі біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, отримати в повному обсязі безоплатну первинну правову допомогу, а також можливість певної категорії осіб отримати безоплатну вторинну правову допомогу у випадках, передбачених цим Законом.

Безоплатна первинна правова допомога включає такі види правових послуг:

- надання правової інформації;
- надання консультацій і роз'яснень з правових питань;
- складення заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру);
- надання консультацій, роз'яснень та підготовка проектів договорів користування земельними ділянками;
- надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Суб'єкти надання безоплатної первинної правової допомоги в Україні:

- органи виконавчої влади;
- органи місцевого самоврядування;
- фізичні та юридичні особи приватного права;
- спеціалізовані установи;
- центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Безоплатна вторинна правова допомога – вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя.

Безоплатна вторинна правова допомога включає:

1) захист;

2) здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;

3) складення документів процесуального характеру.

Право на безоплатну вторинну правову допомогу мають такі категорії осіб:

– особи, до яких застосовано адміністративне затримання, - на правові послуги, передбачені пунктами 2 і 3;

– особи, до яких застосовано адміністративний арешт, - на правові послуги, передбачені пунктами 2 і 3;

– особи, які відповідно до положень кримінального процесуального законодавства вважаються затриманими, - на правові послуги, передбачені пунктами 1 і 3;

– особи, стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, - на правові послуги, передбачені пунктами 1 і 3;

– особи, у кримінальних провадженнях стосовно яких відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України захисник залучається слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом для здійснення захисту за призначенням або проведення окремої процесуальної дії, а також особи, засуджені до покарання у вигляді позбавлення волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або обмеження волі, - на всі види правових послуг;

Суб'єкти надання безоплатної вторинної правової допомоги в Україні:

- 1) центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги;
- 2) адвокати, включені до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу.¹

Положення про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги від 02.07.2012 № 967/5

Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги організовуються та ліквідовуються Міністерством юстиції України з урахуванням потреб відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Основними завданнями центрів є:

- 1) підвищення правової свідомості, культури та освіченості населення (правопросвітництво);
- 2) надання безоплатної первинної правової допомоги і безоплатної вторинної правової допомоги;

Регіональні центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги:

– забезпечують участь захисника під час здійснення досудового розслідування та судового провадження у випадках, коли захисник відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України залучається слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом для здійснення захисту за призначенням або проведення окремої процесуальної дії, у випадках затримання

¹ Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI

особи, застосування до неї запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, адміністративного затримання чи адміністративного арешту, а також у випадках надання безоплатної вторинної правової допомоги особі за ухвалою суду у кримінальних провадженнях щодо продовження, зміни або припинення застосування примусових заходів медичного характеру;

- приймають і реєструють повідомлення про затримання осіб, постанови/ухвали про залучення захисника відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом для здійснення захисту за призначенням або проведення окремої процесуальної дії;

- приймають рішення про надання безоплатної вторинної правової допомоги або про відмову в наданні безоплатної вторинної правової допомоги;

- видають доручення адвокатам для надання безоплатної вторинної правової допомоги суб'єктам відповідного права, визначеним у пунктах 3-7 частини першої та частиною другою статті 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» (далі - Закон), у разі необхідності скасовують їх в установленому порядку;

- приймають рішення про заміну адвоката, припинення надання безоплатної вторинної правової допомоги у випадках, передбачених Законом та Кримінальним процесуальним кодексом України.²

² Про затвердження Положення про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги: Наказ Міністерства юстиції України від 02.07.2012 № 967/5

ВИДИ ПРАВОВИХ ПОСЛУГ

безоплатна первинна правова допомога (БППД)

- надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань
- складення заяв, скарг та інших документів правового (крім процесуального) характеру
- надання допомоги в забезпеченні доступу до вторинної правової допомоги та медіації

безоплатна вторинна правова допомога (БВПД)

- захист
- здійснення представництва інтересів у судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами
- складення документів процесуального характеру

СУБ'ЄКТИ ПРАВА НА БЕЗОПЛАТНУ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ

на БППД — усі особи.

які перебувають під юрисдикцією України (громадяни України, іноземці, особи без громадянства)

на БВПД — окремі категорії осіб.

зокрема малозабезпечені, учасники АТО, ВПО, діти-сироти, інші категорії, визначені у статті 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу»

ДОСТУП ДО БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

бюро правової допомоги

правопросвітництво у громадах
надання БППД
надання БВПД (крім захисту)
доступ до електронних сервісів Мін'юсту

місцеві центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги

цивільний та адміністративний процес потерпілі та свідки у кримінальних провадженнях
за наявності права на БВПД

регіональні центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги

кримінальне провадження
ранній доступ до правової допомоги
захист за призначенням
проведення окремої процесуальної дії

правові консультації через єдиний контакт-центр

дистанційні та мобільні пункти доступу до БГД

1.2. Правове регулювання порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання особи передбачене галузевими Кодексами

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Стаття 42. Підозрюваний, обвинувачений

Підозрюваний, обвинувачений має право:

- на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту - мати такі побачення без обмеження їх кількості й тривалості;
- на участь захисника у проведенні допиту та інших процесуальних дій; на відмову від захисника в будь-який момент кримінального провадження;
- на отримання правової допомоги захисника за рахунок держави у випадках, передбачених цим Кодексом та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, в тому числі у зв'язку з відсутністю коштів на її оплату.

Стаття 47. Обов'язки захисника

Захисник зобов'язаний перебувати для участі у виконанні процесуальних дій за участю підозрюваного, обвинуваченого.

У разі неможливості прибути в призначений строк захисник зобов'язаний завчасно повідомити про таку неможливість та її причини слідчого, прокурора, слідчого суддю, суд, а у разі, якщо він призначений органом (установою), уповноваженим законом на надання безоплатної правової допомоги, - також і цей орган (установу).

Стаття 49. Залучення захисника слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом для здійснення захисту за призначенням

Слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд зобов'язані забезпечити участь захисника у кримінальному провадженні у випадках, якщо:

1) відповідно до вимог статті 52 цього Кодексу участь захисника є обов'язковою, а підозрюваний, обвинувачений не залучив захисника;

2) підозрюваний, обвинувачений заявив клопотання про залучення захисника, але за відсутністю коштів чи з інших об'єктивних причин не може його залучити самостійно;

3) слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд вирішить, що обставини кримінального провадження вимагають участі захисника, а підозрюваний, обвинувачений не залучив його.

Захисник може бути залучений слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом в інших випадках, передбачених законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги.

У випадках, передбачених частиною першою цієї статті, слідчий, прокурор виносить постанову, а слідчий суддя та суд постановляє ухвалу, якою доручає відповідному органу (установі), уповноваженому законом на надання безоплатної правової допомоги, призначити адвоката для здійснення захисту за призначенням та забезпечити його прибуття у зазначені у постанові (ухвалі) час і місце для участі у кримінальному провадженні.

Постанова (ухвала) про доручення призначити адвоката негайно направляється відповідному органу (установі), уповноваженому законом на надання безоплатної правової допомоги, і є обов'язковою для негайного виконання. Невиконання, неналежне або несвочасне виконання постанови (ухвали) про доручення призначити адвоката тягнуть відповідальність, встановлену законом.

Стаття 50. Підтвердження повноважень захисника

1. Повноваження захисника на участь у кримінальному провадженні підтверджуються:

- свідоцтвом про право на зайняття адвокатською діяльністю;
- ордером, договором із захисником або дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги.

Стаття 213. Повідомлення інших осіб про затримання

1. Уповноважена службова особа, що здійснила затримання, зобов'язана надати затриманій особі можливість негайно повідомити про своє затримання та місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи.

2. Якщо уповноважена службова особа, що здійснила затримання, має підстави для обґрунтованої підозри, що при повідомленні про затримання ця особа може зашкодити досудовому розслідуванню, вона може здійснити таке повідомлення самостійно, проте без порушення вимоги щодо його негайності.

3. У разі затримання неповнолітньої особи уповноважена службова особа, що здійснила затримання, зобов'язана негайно повідомити про це його батьків або усиновителів, опікунів, піклувальників, орган опіки та піклування.

4. Уповноважена службова особа, що здійснила затримання, зобов'язана негайно повідомити про це орган (установу), уповноважений законом на надання безоплатної правової допомоги. У разі неприбуття в установлений законодавством строк захисника, призначеного органом (установою), уповноваженим законом на надання безоплатної правової допомоги, уповноважена службова особа негайно повідомляє про це відповідний орган (установу), уповноважений законом на надання безоплатної правової допомоги.

5. Службова особа, відповідальна за перебування затриманих, зобов'язана перевірити дотримання вимог цієї статті, а в разі

нездійснення повідомлення про затримання - здійснити передбачені цією статтею дії самостійно.³

КОДЕКС УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Стаття 261. Адміністративне затримання

Про місце перебування особи, затриманої за вчинення адміністративного правопорушення, негайно повідомляються її родичі, а на її прохання також власник відповідного підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган.

Органи (посадові особи), правомочні здійснювати адміністративне затримання, про кожний випадок адміністративного затримання осіб інформують у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, крім випадків, якщо особа захищає себе особисто чи запросила захисника.

Стаття 271. Захисник

У розгляді справи про адміністративне правопорушення можуть брати участь адвокат, інший фахівець у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи.

Повноваження адвоката на участь у розгляді справи підтверджуються довіреністю на ведення справи, посвідченою нотаріусом або посадовою особою, якій відповідно до закону надано право посвідчувати довіреності, або ордером чи дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги, або договором про надання правової допомоги.

³ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI

Якщо особа є суб'єктом права на безоплатну вторинну правову допомогу, у розгляді справи про адміністративне правопорушення може брати участь адвокат, який призначений Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги. Зазначений адвокат має права, передбачені частиною першою цієї статті та іншими законами.

Повноваження адвоката, призначеного Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги, підтверджуються дорученням, що видається Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги.⁴

⁴ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X

БЕЗОПЛАТНА
ПРАВОВА
ДОПОМОГА

КЛЮЧОВІ КАТЕГОРІЇ ГРОМАДЯН, ЯКІ МАЮТЬ ПРАВО НА ПРИЗНАЧЕННЯ АДВОКАТА ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВИ

особи, які перебувають
під юрисдикцією України,
якщо їхній середньомісячний
дохід не перевищує двох розмірів
прожиткового мінімуму

особи з інвалідністю,
які отримують пенсію або допомогу,
що призначається замість пенсії,
у розмірі, що не перевищує двох
прожиткових мінімумів

діти, у тому числі діти-сироти,
діти, позбавлені батьківського
піклування, діти, які перебувають
у складних життєвих обставинах,
діти, які постраждали внаслідок
воєнних дій чи збройного конфлікту

внутрішньо переміщені
особи

ветерани війни та особи,
на яких поширюється дія Закону
України «Про статус ветеранів війни,
гарантії їх соціального захисту»

особи, які постраждали
від домашнього насильства
або насильства за ознакою
статі

* Вичерпний перелік осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу
(у т. ч. призначення адвоката/юриста для захисту прав у суді),
зазначений у статті 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу»

1.3. Правове регулювання порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання особи передбачене чинним законодавством України

ПОРЯДОК інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою від 28.12.2011 № 1363 ⁵

Перелік суб'єктів подання інформації про затримання особи:

- органи (посадові особи), уповноважені здійснювати адміністративне затримання;
- органи досудового розслідування;
- слідчі;
- прокурори;
- службові особи, відповідальні за перебування затриманих;
- інші уповноважені службові особи.

Перелік заявників, що можуть подати інформацію до центрів безоплатної вторинної допомоги:

- особи, затримані за підозрою у вчиненні злочину;

⁵ Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 № 1363

- особи затримані на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання з метою приводу;
- особи, до яких застосовано адміністративне затримання, адміністративний арешт або обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою;
- близькі родичи та члени їх сімей, перелік яких визначено Кримінальним процесуальним кодексом України;
- Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, його представники чи регіональні представництва.

Обов'язки суб'єктів подання інформації:

Негайно після фактичного затримання особи повідомити за допомогою телефонного, факсимільного зв'язку на єдиний телефонний номер системи надання безоплатної правової допомоги (0-800-213103) та інші телефонні номери, електронної пошти або через комплексну інформаційно-аналітичну систему забезпечення надання безоплатної правової допомоги відповідному регіональному центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги такі відомості:

- прізвище, ім'я, по батькові та дата народження затриманої особи (якщо вони відомі);
- час та підстави для затримання особи;
- точна адреса місця для конфіденційного побачення адвоката із затриманою особою;
- найменування (прізвище та ініціали) суб'єкта подання інформації, його поштова адреса, номери телефону та адреса електронної пошти;
- дата винесення постанови про застосування адміністративного арешту (постановлення ухвали про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою), найменування

суду та/або прізвище та ініціали судді, що виніс постанову (постановив ухвалу) у відповідних випадках;

– прізвище, ім'я, по батькові та найменування посади особи, яка передала повідомлення, її номер телефону.

Інформування **не здійснюється**, якщо особа захищає себе особисто чи запросила захисника.

Права заявників:

Заявники можуть подати письмово або за допомогою телефонного зв'язку на єдиний телефонний **номер системи надання безоплатної правової допомоги (0-800-213103)** повідомлення про затримання особи відповідному регіональному центру. Розгляд повідомлень здійснюється регіональними центрами відповідно до їх компетенції та за умови отримання таких обов'язкових відомостей:

– ступінь родинного зв'язку заявника із затриманою особою, його прізвище, ім'я та по батькові, адреса зареєстрованого або фактичного місця проживання, номер контактного телефону (якщо заявник не є затриманою особою);

– прізвище, ім'я та по батькові, дата народження затриманої особи;

– місце, дата і час затримання особи.

Регіональний центр також може з'ясовувати у заявника такі додаткові відомості, надання яких не є обов'язковим:

– підстави для затримання особи;

– найменування органу, службова особа якого здійснила затримання, його поштова адреса, найменування посади, звання, прізвище, ім'я та по батькові такої особи.

Відсутність таких додаткових відомостей у заявника чи відмова заявника їх надати **не можуть бути підставами для відмови** у розгляді повідомлення про затримання особи, реєстрації такого

Де розміщуються інші контактні дані центрів з надання безоплатної правової допомоги?

Інші номери телефонів та адреса електронної пошти, за якими передаються повідомлення про випадки затримання осіб, визначаються регіональним центром та доводяться до відома суб'єктів подання інформації.

Зазначена інформація також розміщується на:

- веб-сайтах Мін'юсту та його територіальних органів;
- Координаційного центру з надання правової допомоги, регіональних центрів;
- головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим, областях, мм. Києві і Севастополі;
- головних управлінь (управлінь) СБУ в Автономній Республіці Крим, областях, мм. Києві і Севастополі;
- органів доходів і зборів, регіональних управлінь Держприкордонслужби;
- головних управлінь (управлінь) ДМС в Автономній Республіці Крим, областях, мм. Києві і Севастополі.

Повідомлення про затримання осіб приймаються та обробляються уповноваженою службовою особою регіонального центру цілодобово.

Який порядок прийняття повідомлень про затримання громадян?

Повідомлення суб'єктів подання інформації, які надходять до регіонального центру, реєструються в журналі реєстрації таких повідомлень в момент їх надходження та в системі.

Повідомлення заявників, які надходять до регіонального центру або контактного центру системи надання безоплатної правової допомоги, за наявності всіх обов'язкових відомостей реєструються у відповідному журналі реєстрації повідомлень та системі.

У разі коли надання безоплатної вторинної правової допомоги затриманій особі вже розпочато на підставі іншого повідомлення, зареєстрованого в системі та/або відповідному журналі реєстрації, уповноважена службова особа регіонального центру інформує про це заявника або уповноваженого з прав людини із зазначенням номера доручення регіонального центру, прізвища, імені та по батькові адвоката і його номера телефону.

Протягом години з моменту реєстрації повідомлення заявника або уповноваженого з прав людини уповноважена службова особа регіонального центру проводить перевірку інформації про затримання особи шляхом підготовки і надсилання від імені такого центру запиту факсимільним зв'язком на адресу відповідного регіонального або міжрегіонального органу.

Протягом години після надходження факсограми відповідний регіональний або міжрегіональний орган шляхом надсилання факсограми у відповідь спростовує інформацію про затримання особи або підтверджує таку інформацію з повідомленням адреси місця для конфіденційного побачення адвоката з такою особою.

У разі отримання такого підтвердження регіональний центр приймає рішення про надання безоплатної вторинної правової допомоги шляхом видачі відповідного доручення.

Протягом години з моменту реєстрації повідомлення суб'єкта подання інформації про затримання особи або реєстрації факсограми, що підтверджує інформацію про затримання особи, уповноважена службова особа регіонального центру в установленому порядку призначає адвоката шляхом видачі доручення для надання такій особі безоплатної вторинної правової допомоги, копія якого із зазначенням реєстраційного номера повідомлення за допомогою факсимільного зв'язку, електронної пошти або через систему передається суб'єкту подання інформації та реєструється ним.

Уповноважена службова особа регіонального центру негайно перед передачею копії доручення суб'єкту подання інформації повідомляє призначеному адвокату реквізити виданого доручення, на підставі якого таким адвокатом може бути видано ордер.

Який порядок прибуття адвоката до затриманої особи?

Після призначення адвоката для надання затриманій особі безоплатної вторинної правової допомоги в результаті подання повідомлення заявника або уповноваженого з прав людини уповноважена службова особа регіонального центру невідкладно інформує про це телефоном заявника або уповноваженого з прав

людини із зазначенням номера доручення центру, прізвища, імені та по батькові адвоката і його номера телефону.

Час прибуття адвоката до затриманої особи для конфіденційного побачення та/або участі в процесуальних діях фіксується уповноваженою службовою особою суб'єкта подання інформації, органа (установи), де перебувають затримані особи, в системі та/або відповідному журналі реєстрації.

Призначений регіональним центром адвокат повинен прибути за зазначеною адресою місця для конфіденційного побачення із затриманою особою **протягом години** з моменту видачі йому доручення для надання безоплатної вторинної правової допомоги, а у **виняткових випадках - не пізніше ніж протягом шести годин** з моменту видачі йому доручення.

У разі коли призначений адвокат на підставах, визначених законом, або з інших незалежних від нього причин не може надати безоплатної вторинної правової допомоги, він негайно повідомляє про це регіональному центру, який протягом однієї години з моменту надходження повідомлення призначає іншого адвоката.

Якщо призначений регіональним центром адвокат не прибув у встановлений строк за зазначеною адресою місця для конфіденційного побачення із затриманою особою, суб'єкт подання інформації негайно повідомляє про це такому центру.

Відмова затриманої особи від адвоката, призначеного регіональним центром, повинна бути здійснена такою особою в присутності цього адвоката у формі письмової заяви, копія якої подається адвокатом до відповідного регіонального центру.

Основні повноваження суб'єктів, що реалізують порядок інформування про затримання особи:

Регіональний центр надання безоплатної правової допомоги:

1) своєчасно повідомляє суб'єктам подання інформації номери телефонів, адресу електронної пошти, інші необхідні для зв'язку дані;

2) забезпечує реєстрацію повідомлень, які надходять від суб'єктів подання інформації, регіональних або міжрегіональних органів, заявників та уповноваженого з прав людини, про

3) проводить у разі отримання від заявників або уповноваженого з прав людини повідомлення про затримання особи перевірку факту затримання шляхом звернення до відповідного регіонального або міжрегіонального органу;

4) видає доручення адвокатам для надання безоплатної вторинної правової допомоги та доводить відповідну інформацію призначеним адвокатам негайно;

5) у разі отримання від суб'єкта подання інформації повідомлення про неприбуття адвоката призначає протягом години з моменту реєстрації такого повідомлення іншого адвоката згідно з новим дорученням;

6) інформує відповідних прокурорів, відповідний регіональний або міжрегіональний орган, а також Координаційний центр у разі виявлення порушення суб'єктами подання інформації вимог цього Порядку;

7) забезпечує взаємодію із суб'єктами подання інформації, іншими заінтересованими органами на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

8) проводить щокварталу звірки відомостей щодо кількості переданих та зареєстрованих повідомлень про випадки затримання осіб із суб'єктами подання інформації;

Суб'єкти подання інформації, органи (установи), де перебувають затримані особи:

1) інформують під час затримання кожен особу про право та можливість отримання безоплатної вторинної правової допомоги відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу», вручають пам'ятку для затриманих осіб, в якій зазначається **єдиний телефонний номер системи надання безоплатної правової допомоги (0-800-213103)** (контактний центр системи надання безоплатної правової допомоги);

2) повідомляють регіональному центру про затримання особи;

3) забезпечують внесення відповідних відомостей до системи та/або відповідних журналів реєстрації;

4) забезпечують вільний доступ призначеного регіональним центром адвоката до затриманої особи, відведення необхідного часу та належного місця для конфіденційного побачення адвоката із затриманою особою до першого її допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування;

5) після першого допиту забезпечують такі побачення без обмеження їх кількості і тривалості, можливість для ознайомлення адвоката з матеріалами справи, реалізацію інших прав та гарантій діяльності адвокатів;

6) у разі відсутності реагування регіонального центру на повідомлення про затримання осіб або порушення встановлених цим Порядком строків прибуття адвоката негайно, але не пізніше ніж протягом 24-х годин, інформують про це Координаційний центр за телефоном або адресою електронної пошти, що оприлюднені на

офіційних веб-сайтах Мін'юсту та його територіальних органів, а також на веб-сайті органу (установи), де перебувають затримані особи;

7) подають щокварталу до 5 числа місяця, що настає за звітним періодом, регіональному центру інформацію про кількість випадків затримання протягом звітного періоду осіб та кількість випадків неприбуття або несвоєчасного прибуття адвокатів;

8) несуть у порядку, встановленому законом, відповідальність за несвоєчасне повідомлення про затримання особи та перешкоджання наданню адвокатом, призначеним регіональним центром, такій особі безоплатної вторинної правової допомоги.

ІНСТРУКЦІЯ з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції від 06.11.2015 № 1376

Під час складання протоколу про адміністративне затримання посадова особа, що його здійснює, роз'яснює особі, яка вчинила адміністративне правопорушення, її права, передбачені статтями 55, 56, 59, 63 Конституції України та статтею 268 КУпАП.

Відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу» та пунктів 2, 10 Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 року № 1363, під час складання протоколу про адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне

правопорушення, роз'яснюється її право на отримання безоплатної вторинної правової допомоги.⁶

ІНСТРУКЦІЯ з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України: Наказ МВС України від 23.05.2017 № 440

Поліцейський, який здійснив затримання особи, або відповідальний за перебування затриманих негайно після такого затримання повідомляє затриману особу, що вона має право на захисника, а також орган (установу), уповноважений законом на надання безоплатної правової допомоги.

Якщо цього не зроблено, оперативний черговий повинен самостійно повідомити відповідний орган (установу), зафіксувавши час повідомлення та дані посадової особи, яка його отримала, у журналі інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги затриманим (див. Додатки);

Дії оперативного чергового при затриманні (доставленні) до органу (підрозділу) поліції окремих категорій осіб:

Про проведення конфіденційного побачення затриманої особи із захисником здійснюється запис у журналі інформування центрів з надання безоплатної правової допомоги затриманим із зазначенням часу початку такого побачення та його закінчення.⁷

⁶ Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: Наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376

⁷ Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України: Наказ МВС України від 23.05.2017 № 440

ПОРЯДОК розміщення друкованої продукції з інформацією про права осіб на захист та безоплатну вторинну правову допомогу в органах і підрозділах Національної поліції України: Спільний наказ Міністерства юстиції України та МВС України від 20.02.2018 № 433/5/133.

Цей Порядок поширюється на центральний орган управління поліцією, територіальні органи поліції в Автономній Республіці Крим, містах Києві та Севастополі, областях, районах, містах, районах у містах та міжрегіональні територіальні органи (далі - органи (підрозділи) поліції).

У цьому Порядку термін «друкована продукція» означає плакати, наліпки з інформацією про права осіб на захист та безоплатну вторинну правову допомогу..

Друкована продукція передається Координаційним центром з надання правової допомоги до відповідного регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги для її розміщення в органах (підрозділах) поліції.

Передавання друкованої продукції регіональним центром до органів (підрозділів) поліції оформлюється актом приймання-передавання друкованої продукції з інформацією про права осіб на захист та безоплатну вторинну правову допомогу.

Регіональний центр передає друковану продукцію до відповідного органу (підрозділу) поліції у двадцятиденний строк з дня її отримання.

Органи (підрозділи) поліції у десятиденний строк розміщують отриману друковану продукцію у такий спосіб:

— плакати, що містять інформацію про права осіб на захист та безоплатну вторинну правову допомогу із зазначенням **єдиного телефонного номера системи надання безоплатної правової**

допомоги (0-800-213-103), - поруч із захисним склом у чергових частинах, а також у приміщеннях, у яких проводяться слідчі дії, на стінах на висоті 1,4 метра від підлоги до нижнього краю плаката в полі зору відвідувачів;

— наліпки з інформацією про **єдиний телефонний номер системи надання безоплатної правової допомоги (0-800-213-103)** - на внутрішній стороні дверей кімнат та камер для утримання затриманих, узятих під варту та заарештованих в адміністративному порядку осіб, у слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби України, у салонах службових автомобілів, що використовуються для перевезення затриманих та взятих під варту осіб, а також кузовах конвойного спецавтотранспорту (на видному місці та в полі зору затриманої (конвойованої) особи).

Органи (підрозділи) поліції забезпечують збереження в належному стані переданої їм друкованої продукції та у разі її пошкодження вживають заходів щодо її заміни шляхом звернення до відповідного регіонального центру для отримання нової друкованої продукції.⁸

⁸ Про затвердження Порядку розміщення друкованої продукції з інформацією про права осіб на захист та безоплатну вторинну правову допомогу в органах і підрозділах Національної поліції України: Спільний наказ Міністерства юстиції України та МВС України від 20.02.2018 № 433/5/133.

ВИПАДКИ ІНФОРМУВАННЯ

затримання
за підозрою
у вчиненні злочину

затримання
на підставі ухвали слідчого
судді, суду про дозвіл на
затримання з метою приводу

застосування
адміністративного
затримання
чи адміністративного арешту

обрання запобіжного заходу
у вигляді
тримання під вартою

ЗОБОВ'ЯЗАНІ ІНФОРМУВАТИ

орган, що здійснив
затримання,
орган досудового
розслідування, слідчий,
прокурор, службова
особа, відповідальна за
перебування затриманих, інша
уповноважена службова особа

затримана
особа,
особа, до якої
обрано запобіжний
захід у вигляді
тримання під вартою

близькі
родичі
або члени сім'ї
затриманої
особи

уповноважений
з прав людини
під час відвідування місць, в
яких примусово тримаються за
судовим рішенням або рішенням
адміністративного органу особи, про
затримання яких суб'єктом подання
інформації не було здійснено
повідомлення згідно з вимогами

СПОСІБ ІНФОРМУВАННЯ

контактний центр
системи безоплатної правової
допомоги 0 800 213 103 (цілодобово
та безкоштовно зі стаціонарних та
мобільних телефонів у межах України)

електронна пошта
відповідного регіонального
центру з надання
безоплатної вторинної
правової допомоги

комплексна інформаційно-
аналітична система
забезпечення надання
безоплатної правової допомоги

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

Про випадки
затримання,
адміністративного
арешту або застосування
запобіжного заходу
у вигляді тримання
під вартою негайно
інформуються центри
з надання безоплатної
вторинної правової
допомоги
з метою забезпечення
таким особам права
користуватися правовою
допомогою захисника

КОНТАКТНИЙ ЦЕНТР
[0 800 213 103]

цілодобово • безкоштовно у межах України

[www.legalaid.gov.ua]

1.4. Порядок затримання особи в порядку, передбаченому нормами КПК України. Повноваження адвоката пори затриманні особи.

Основні положення щодо затримання особи за нормами КПК України

1) Особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою (ст. 209 КПК).

2) Строк затримання особи на підставі ухвали слідчого судді, суду не може перевищувати тридцяти шести годин з моменту затримання (ч. 1 ст. 191 КПК).

3) Строк затримання особи без ухвали слідчого судді, суду не може перевищувати сімдесяти двох годин з моменту затримання (ч. 1 ст. 211 КПК).

4) Затримана без ухвали слідчого судді, суду особа не пізніше шістдесяти годин з моменту затримання повинна бути звільнена або доставлена до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу (ч. 2 ст. 211 КПК).

5) Повідомлення про підозру затриманій особі вручається не пізніше двадцяти чотирьох годин з моменту затримання. Якщо повідомлення про підозру в цей строк не вручено, така особа негайно має бути звільнена (ч. 2, 3 ст. 278 КПК).

1. Протягом шістдесяти годин із моменту затримання особа повинна бути звільнена або доставлена до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу.
2. Строк затримання особи без ухвали слідчого судді, суду не може перевищувати сімдесяти двох годин з моменту затримання.
3. Якщо повідомлення про підозру протягом двадцяти чотирьох годин із моменту фактичного затримання особі не вручено, вона має бути негайно звільнена.

1. Завідомо незаконне затримання або незаконний привід – караються позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років або обмеженням волі на строк до трьох років.
2. Завідомо незаконні домашній арешт або тримання під вартою – караються обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.
3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони спричинили тяжкі наслідки або були вчинені з корисливих мотивів чи в інших особистих інтересах, – караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Стаття 371 Кримінального кодексу України

Що потрібно знати працівникові Національної поліції про повноваження адвоката?

Отримавши повідомлення Центру про затримання особи, адвокат протягом однієї години (а у виняткових випадках – протягом шести годин) з’являється до службової особи, що здійснила затримання, чи підрозділу органу досудового розслідування, до якого доставлено затриману особу.

Для підтвердження своїх повноважень адвокату необхідно мати із собою:

- свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю;
- доручення Центру або реквізити цього доручення, отримані адвокатом від чергового Центру, якщо воно не направлено слідчому.

В разі створення фактичних перешкод для допуску у справу адвокат має право:

- зафіксувати свою явку до слідчого у журналі реєстрації відвідувачів у черговій частині
- одночасно подати слідчому відповідне клопотання про надання зустрічі із підзахисним та ознайомлення з матеріалами розслідування
- негайно проінформувати про це Центр з надання безоплатної правової допомоги;
- подати скаргу на незаконні дії відповідних осіб (у разі відмови в задоволенні клопотання).

Захисник має без зволікань скористуватися своїм правом ознайомитись із матеріалами досудового розслідування, що стали підставою для затримання підзахисного, та всіма протоколами слідчих дій, проведених за участі клієнта (п. 14 ч. 1 ст. 42, ст. 221 КПК), отримувати їх копії або копіювати при необхідності. У разі відмови слідчого надати для ознайомлення матеріали

кримінального провадження, адвокат вправі оскаржити таку відмову прокуророві, а у разі відсутності письмової відмови та/або ненадання матеріалів – звернутися до прокурора із скаргою на бездіяльність слідчого.

Що потрібно знати працівникові Національної поліції про відмову від адвоката?

Про відмову від участі захисника слідчим складається протокол (ст. 54 КПК).

У разі відмови клієнта від здійснення його захисту адвокатом із Центру, останній повинен особисто перевірити, чи є така відмова добровільною, чи не є вона результатом тиску з боку працівників міліції. Якщо після проведення бесіди особа наполягає на прийнятому рішенні відмовитись від адвоката, останній має отримати від неї заповнену власноруч заяву про відмову від послуг захисника, в якій доцільно зазначити причини такої відмови.

Не допускається прийняття відмови від захисника, коли його участь є обов'язковою, а саме:

1. У кримінальному провадженні щодо особливо тяжких злочинів. У цьому випадку участь захисника забезпечується з моменту набуття особою статусу підозрюваного.

2. У кримінальному провадженні:

1) щодо осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення у віці до 18 років, – із моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою;

2) щодо осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів виховного характеру, – з моменту встановлення

факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою;

3) щодо осіб, які внаслідок психічних чи фізичних вад (німі, глухі, сліпі тощо) не здатні повною мірою реалізувати свої права, – з моменту встановлення цих вад;

4) щодо осіб, котрі не володіють мовою, якою ведеться кримінальне провадження, – з моменту встановлення цього факту;

5) щодо осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів медичного характеру чи вирішується питання про їх застосування, – з моменту встановлення факту наявності в особи психічного захворювання або інших відомостей, які викликають сумнів щодо її осудності;

6) щодо реабілітації померлої особи – з моменту виникнення права на реабілітацію померлої особи.

За наведених обставин відмова від захисника Центру може бути прийнята лише:

Якщо така відмова пов'язана із участю у провадженні захисника за угодою. У такому разі захисник Центру повинен пересвідчитись, що у справу допущений інший адвокат. У досьє має бути документ, що підтверджує вступ іншого адвоката в справу.

Якщо така відмова пов'язана із особою конкретного адвоката. У цьому разі Центр має розглянути питання про призначення для здійснення захисту іншого адвоката.

Що потрібно знати працівникові Національної поліції про відмову адвоката від здійснення захисту?

Захисник не має права взяти на себе захист іншої особи, якщо це суперечить інтересам особи, якій він надає або раніше надавав правову допомогу.

За наявності вказаних обставин, з метою забезпечення права на захист затриманого, адвокат повинен невідкладно повідомити про них Центр, який негайно вирішує питання про призначення іншого захисника.

МОЖЕ ВІДМОВИТИСЯ	МАЄ ВІДМОВИТИСЯ:
1) у разі незгоди з підозрюваним, обвинуваченим щодо вибраного ним способу захисту, за винятком випадків обов'язкової участі захисника;	1) коли він брав участь у цьому ж кримінальному провадженні як слідчий суддя, суддя, присяжний, прокурор, слідчий, потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач, експерт, спеціаліст, перекладач;
2) у разі умисного невиконання підозрюваним, обвинуваченим умов укладеного із захисником договору, яке проявляється зокрема у систематичному недодержанні законних порад захисника, порушенні вимог КПК тощо;	2) якщо він у цьому провадженні надає або раніше надавав правову допомогу особі, інтереси якої суперечать інтересам особи, яка звернулася з проханням про надання правової допомоги (конфлікт інтересів);
3) якщо він свою відмову мотивує відсутністю належної кваліфікації для надання правової допомоги у конкретному провадженні, що є особливо складним.	3) у разі зупинення або припинення права на зайняття адвокатською діяльністю (зупинення дії свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю або його анулювання) в порядку, передбаченому законом;

	4) якщо він є близьким родичем або членом сім'ї слідчого, прокурора, потерпілого або будь-кого зі складу суду.
--	--

Без ухвали слідчого судді особа може бути затримана:

Кожним (стаття 207 КПК): 1) при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення; 2) безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення або під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні.	Уповноваженою службовою особою: 1) якщо особа, підозрюється у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі, за наявності хоча б однієї з умов: — цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення; — безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин (стаття 208 КПК); 2) якщо особа, підозрювана у вчиненні злочину, за який передбачене основне покарання у вигляді штрафу в розмірі
--	---

	понад три тисячі неоподаткованих мінімумів доходів громадян: – не виконала обов’язки, покладені на неї при обранні запобіжного заходу, – не виконала у встановленому порядку вимог щодо внесення коштів як застави та надання документа, що це підтверджує (стаття 183 КПК).
--	--

Як оформлюється затримання особи в порядку передбаченому КПК України

Про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, складається протокол, копія якого негайно вручається затриманому, а також надсилається прокурору.

Протокол має відповідати вимогам ст. 104 КПК України містити, крім анкетних даних підозрюваного, наступне:

- місце, дата і точний час (година і хвилини) затримання;
- підстави затримання;
- результати особистого обшуку;
- клопотання, заяви чи скарги затриманого, якщо такі надходили;
- повний перелік процесуальних прав та обов’язків затриманого.

Недокументування таких відомостей, як дата, час і місце затримання особи, її ім'я, підстави для затримання та ім'я особи, яка здійснює затримання, має вважатися таким, що суперечить вимозі законності і самій меті ст. 5 ЄКПЛ (рішення ЄСПЛ у справі «Курт проти Туреччини» від 25.05.98 р.)

Протокол про затримання підписується особою, яка його склала, і затриманим. Якщо протокол не підписаний затриманим, адвокат має право з'ясувати причини цього та у разі виявлення порушення прав особи реагувати на це поданням відповідних скарг.

У випадку, коли затриманому фактично не надається копія протоколу затримання, або у разі відмови адвокату в ознайомленні чи наданні йому копії протоколу про затримання, захисник має право подати письмове клопотання про надання копії протоколу через чергову частину підрозділу, що здійснив затримання, або процесуальному керівнику у провадженні органу прокуратури.

Адвокат має право перевірити, чи повідомлено про затримання близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором клієнта. Якщо у протоколі немає відповідної відмітки про повідомлення зазначених осіб, або у разі, коли клієнт повідомляє, що фактично їх не проінформували, адвокат:

- звертається з цього приводу до особи, відповідальної за перебування затриманих;
- самостійно повідомляє близьких родичів (або інших осіб, на яких вказує затриманий) про затримання і місце перебування затриманого, якщо він не заперечує проти цього.

Повідомлення батьків (опікунів, піклувальників, органів опіки і піклування) неповнолітнього затриманого робиться незалежно від того, чи погоджується із цим затриманий.

ДОДАТКИ

Додаток 12
до Інструкції з організації діяльності
чергової служби органів (підрозділів)
Національної поліції України
(підпункт 3 пункту 10 розділу VI)

ЖУРНАЛ

інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової
допомоги затриманим

(найменування органу (підрозділу) поліції)

Розпочато «__» _____ 20__ року
Закінчено «__» _____ 20__ року
Інвентарний № _____

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові затриманого (якщо вони відомі)	Дата, час та підстави затримання	Точне місцезнаходження місця для побачення адвоката із затриманою особою, телефон	Дата і час повідомлення до центру з надання безоплатної правової допомоги	Хто повідомив (П. І. Б., посада, телефон, найменування органу (підрозділу) поліції)	Хто прийняв повідомлення (П. І. Б. працівника)	Дата і час прибуття адвоката	Примітка
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Примітки:

1. У Журнал інформування центрів з надання безоплатної правової допомоги затриманим (далі – Центр) заносяться відомості щодо всіх без винятку осіб, які затримані працівниками поліції.

2. Журнал ведеться в органі (підрозділі) поліції посадовими особами, відповідальними за перебування затриманих та, як правило, знаходиться в приміщенні чергової служби.

3. Негайно після затримання особи посадова особа суб'єкта подання інформації, яка здійснила затримання, повідомляє за допомогою телефонного, факсимільного зв'язку, електронної пошти або через спеціальні інформаційно-комунікаційні системи відповідний Центр.

4. Якщо до прибуття призначеного Центром з надання допомоги адвоката затримана особа самостійно уклала відповідний договір з іншим адвокатом, працівник поліції, який подав початкову інформацію, інформує про це Центр.

5. Черговий зобов'язаний перевірити, що працівником поліції, яким здійснено затримання особи, повідомлено про затримання Центр. Якщо цього не було зроблено, черговий повинен самостійно

повідомити Центр про таке затримання, зафіксувавши у журналі час повідомлення та дані посадової особи, яка його отримала.

6. Відповідно до вимог пункту 9 Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 року № 1363 (із змінами), відмова затриманої особи від адвоката, призначеного регіональним центром, повинна бути здійснена такою особою в присутності цього адвоката у формі письмової заяви, копія якої подається адвокатом до відповідного регіонального центру.

ВИПАДКИ ІНФОРМУВАННЯ

затримання
за підозрою
у вчиненні злочину

затримання
на підставі ухвали слідчого
судді, суду про дозвіл на
затримання з метою приводу

застосування
адміністративного
затримання
чи адміністративного арешту

обрання запобіжного заходу
у вигляді
тримання під вартою

ЗОБОВ'ЯЗАНІ ІНФОРМУВАТИ

орган, що здійснив
затримання,
орган досудового
розслідування, слідчий,
прокурор, службова
особа, відповідальна за
перебування затриманих, інша
уповноважена службова особа

затримана
особа,
особа, до якої
обрано запобіжний
захід у вигляді
тримання під вартою

близькі
родичі
або члени сім'ї
затриманої
особи

уповноважений
з прав людини
під час відвідування місць, в
яких примусово тримаються за
судовим рішенням або рішенням
адміністративного органу особи, про
затримання яких суб'єктом подання
інформації не було здійснено
повідомлення згідно з вимогами

СПОСІБ ІНФОРМУВАННЯ

контактний центр
системи безоплатної правової
допомоги 0 800 213 103 (цілодобово
та безкоштовно зі стаціонарних та
мобільних телефонів у межах України)

електронна пошта
відповідного регіонального
центру з надання
безоплатної вторинної
правової допомоги

**комплексна інформаційно-
аналітична система**
забезпечення надання
безоплатної правової допомоги

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

Про випадки
затримання,
адміністративного
арешту або застосування
запобіжного заходу
у вигляді тримання
під вартою негайно
інформуються центри
з надання безоплатної
вторинної правової
допомоги
з метою забезпечення
таким особам права
користуватися правовою
допомогою захисника

КОНТАКТНИЙ ЦЕНТР
[0 800 213 103]

цілодобово • безкоштовно у межах України

[www.legalaid.gov.ua]

ПАМ'ЯТКА

для затриманих осіб

При затриманні громадян України, іноземців та осіб без громадянства працівники поліції зобов'язані забезпечити дотримання таких прав та основоположних свобод, передбачених Конституцією України, нормами міжнародного права та відомчими нормативно-правовими актами.

1. Згідно зі статтею 5 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року:

Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом (...) (пункт 1).

Кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати провадження, в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним (пункт 4).

Кожен, хто є потерпілим від арешту або затримання, здійсненого всупереч положенням цієї статті, має забезпечене правовою санкцією право на відшкодування (пункт 5).

2. Європейський суд з прав людини на Ваше прохання може вказати державі на обов'язок вжити у певних ситуаціях тимчасових заходів. Прохання про вжиття заходів Європейський суд може задовольнити, якщо існує невідворотний ризик настання для Вас невинуватої шкоди.

Прохання про вжиття тимчасових заходів Ви або Ваші представники можуть направити факсом за таким номером: +33 (0)3

88 41 39 00. Титульна сторінка прохання повинна містити напис «Rule 39. Urgent» та номер телефону, за яким можна зв'язатися з Вами або з Вашими представниками.

У проханні обов'язково мають бути наведені детальні обставини щодо реального стверджуваного ризику. До прохання обов'язково повинні додаватися відповідні рішення національних органів та інші документи, які б обґрунтовували Ваше прохання. У разі існування ризику бути екстрадованим чи висланим з країни у проханні потрібно зазначити ймовірну дату та час Вашої екстрадиції чи вислання.

3. У разі Вашого затримання або арешту (взяття під варту) працівники поліції зобов'язані:

- повідомити підстави та мотиви затримання або арешту, роз'яснити право щодо оскарження затримання;

- негайно після фактичного затримання або арешту особи повідомити орган (установу), уповноважений(у) законом на надання безоплатної правової допомоги (**єдиний телефонний номер контактної центру системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103**);

- надати у друкованому вигляді положення статей 28, 29, 55, 56, 59, 62 і 63 Конституції України;

- роз'яснити право захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника, у тому числі за рахунок держави у випадках, передбачених кримінальним процесуальним законодавством та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги;

- негайно, але не пізніше ніж через дві години після затримання або арешту повідомити Ваших родичів та у разі вимоги - захисника та адміністрацію за місцем роботи чи навчання.

4. У разі заявлення Вами усної або письмової вимоги про необхідність участі захисника працівники поліції не мають права вимагати від Вас надання будь-яких пояснень або свідчень до його прибуття. Ваше волевиявлення щодо залучення захисника або відмови від його участі власноруч зазначається у відповідному документі про затримання.

Забороняється поміщати до кімнати для затриманих осіб, якщо стосовно них не складений протокол про адміністративне затримання або протокол про затримання підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення.

Особистий огляд затриманої особи проводиться особою однієї статі із затриманим та у присутності двох понятих тієї самої статі.

5. Доставленню й затриманню не підлягають:

- особи, які знаходяться в непритомному стані, мають небезпечні для життя тілесні ушкодження або симптоми гострих захворювань внутрішніх органів;
- особи, які вжили отруйні або сильнодіючі речовини;
- особи, заражені небезпечними для здоров'я оточуючих інфекційними хворобами;
- перебувають у тяжкому стані сп'яніння внаслідок вживання алкоголю, наркотичних засобів або інших одурманюючих речовин;
- втратили здатність самостійно пересуватися чи можуть завдати шкоди оточуючим або собі; вагітні жінки з ознаками близьких пологів.

Відповідні заходи реагування до таких осіб вживаються після надання їм допомоги медичними працівниками або після їх лікування у закладах охорони здоров'я.

6. Якщо Вас затримали за адміністративне правопорушення, Ви повинні знати, що:

- адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може тривати не більше ніж три години;
- осіб, які порушили правила обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, може бути затримано на строк до трьох годин для складення протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи і з'ясування обставин правопорушення – до трьох діб з повідомленням про це письмово прокурора протягом двадцяти чотирьох годин з моменту затримання;
- строк адміністративного затримання обчислюється з моменту Вашого фактичного затримання.

7. Якщо Вас затримали за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, Ви маєте право:

- знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення Вас підозрюють;
- бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК України), а також отримати їх роз'яснення;
- на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту – мати такі побачення без обмеження їх кількості й тривалості;
- на участь захисника у проведенні допиту та інших процесуальних дій;
- на відмову від захисника у будь-який момент кримінального провадження;

- на отримання правової допомоги захисника за рахунок держави у випадках, передбачених КПК України та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, в тому числі у зв'язку з відсутністю коштів на її оплату;

- не говорити нічого з приводу підозри проти себе, обвинувачення або у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання;

- давати пояснення, показання з приводу підозри, обвинувачення чи в будь-який момент відмовитися їх давати;

- вимагати перевірки обґрунтованості затримання;

- у разі затримання або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою – негайно повідомити членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про затримання і місце свого перебування згідно з положеннями статті 213 КПК України;

- збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази;

- брати участь у проведенні процесуальних дій;

- під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу;

- застосовувати з дотриманням вимог КПК України технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких Ви берете участь. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають право заборонити застосування технічних засобів при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи, про що виноситься (постановляється) вмотивована постанова (ухвала);

- заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо;

- заявляти відводи;

- ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому статтею 221 КПК України, та вимагати відкриття матеріалів згідно зі статтею 290 КПК України;

- одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення;

- оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому КПК України;

- вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра, обвинувачення не підтвердилися;

- користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою володієте, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави.

8. Необхідно знати, що кожен має право затримати будь-яку особу без ухвали слідчого судді, суду:

- при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення;

- безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні.

Кожен, кого затримано через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення або інакше позбавлено волі, повинен бути в найкоротший строк доставлений до слідчого судді для вирішення питання про законність та обґрунтованість його затримання, іншого позбавлення волі та подальшого тримання.

Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого судового рішення про тримання під вартою.

Затримана без ухвали слідчого судді, суду особа не пізніше шістдесяти годин з моменту затримання повинна бути звільнена або доставлена до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу.

9. Під час утримання в кімнаті для затриманих Вас повинні забезпечити:

- триразовим гарячим харчуванням (при утриманні понад 3 години);

- приміщення кімнати для затриманих має бути площею не менше 4 квадратних метрів на особу, із природним та електричним освітленням, вентиляцією та санітарно-гігієнічними приладами (чаші клозетні, умивальники);

- у разі тимчасового нефункціонування (відсутності) санвузла Вас повинні виводити за потребою не рідше одного разу на чотири години;

- Ви маєте право здійснювати релігійні обряди будь-якого віросповідання або висловлювати переконання, пов'язані зі ставленням до релігії;

- у разі погіршення стану Вашого здоров'я працівники поліції зобов'язані негайно викликати екстрену медичну допомогу та надати невідкладну домедичну допомогу.

10. Якщо при затриманні Ваші права були порушені, Ви маєте право:

- звертатися зі скаргами, заявами і листами до посадових осіб органу (підрозділу) поліції, органів державної влади, прокуратури, суду, громадських організацій, а також до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Європейського суду з прав людини, відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна;

- для написання кореспонденції до вищевказаних органів, а також своєму адвокату Вам повинні надати окрему кімнату та видати папір, кулькову ручку і конверт. Заклеєний конверт Ви передаєте черговому органу (підрозділу) поліції. Ця кореспонденція не підлягає перегляду.

Примітки:

1. Особі, яка поміщається до кімнати для затриманих, видається на руки пам'ятка для затриманих осіб.

2. Затримана особа у графі 9 книги обліку осіб, які поміщені до кімнати для затриманих, власноруч проставляє свій підпис про отримання пам'ятки для затриманих.

ПАМ'ЯТКА ПРО ПРАВО НА ЗАХИСТ при кримінальному затриманні

Особа є ЗАТРИМАНОЮ з моменту, коли силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд з уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою особою (ст. 209 КПК¹).

УПОВНОВАЖЕНА СЛУЖБОВА ОСОБА, ЯКА ЗДІЙСНИЛА ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ, ЗОБОВ'ЯЗАНА:

В ТОМУ ЧИСЛІ РОЗ'ЯСНИТИ ЗАТРИМАНОМУ ЗАГАЛЬНУ ПРОЦЕДУРУ ЗАЛУЧЕННЯ ЗАХИСНИКА:

- обов'язок правоохоронного органу забезпечити затриманому допомогу у встановленні зв'язку із власним захисником або особами, які можуть запросити обраного захисника за бажанням затриманого (ч. 3 ст. 12, п. 7 ч. 3 ст. 42, ч. 1 ст. 48 КПК);
- одночасний обов'язок правоохоронного органу негайно повідомити відповідний центр БВПД про затримання (ч. 4 ст. 213, ч. 4, ч. 2, 3 ст. 49 КПК);
- обов'язок адвоката БВПД негайно приїхати до місця тримання затриманого та провести конфіденційне побачення – незалежно від наявності або відсутності вимоги затриманого забезпечити адвоката (ч. 2 ст. 47 КПК, п. 8 Порядку БВПД³);
- обов'язок правоохоронного органу допустити до затриманого всіх захисників негайно по мірі їх прибуття, забезпечивши конфіденційність побачення з ними, не чинити жодних перешкод адвокатам, як обраному, так і БВПД (ч. 5 ст. 46 КПК);
- право затриманого відмовитись від адвоката БВПД у разі наявності обраного власного адвоката, в т.ч. до моменту прибуття останнього (ст. 54 КПК);
- обов'язок адвоката БВПД відмовитись від участі в захисті затриманого за наявності у нього іншого адвоката, впевнившись в присутності затриманого, що це дійсно має місце (ст. 54 КПК, п. 9 Порядку БВПД).

ПАМ'ЯТКА ПРО ПРАВО НА ЗАХИСТ при кримінальному затриманні

NB!

НЕДОСТАТНЬО формального надання затриманому письмової пам'ятки з переліченими правами, без усного повідомлення визначеної інформації та реального її роз'яснення (ч. 8 ст. 42 КПК).

Отже, необхідно детально пояснити затриманому зрозумілою для нього мовою зміст його прав та порядок їх реалізації, дати змістовні відповіді на всі супутні питання затриманого.

2

**ЗАБЕЗПЕЧИТИ
РЕАЛІЗАЦІЮ
РОЗ'ЯСНЕНИХ ПРАВ
ЗАТРИМАНОГО;**

NB!

Роз'яснення процесуальних прав не має сенсу без **ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ** МОЖЛИВОСТІ ЇХ ТЕХНІЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ затриманим (надання йому телефону для здійснення дзвінка з метою повідомлення близьких, рідних та адвоката про затримання та місце перебування, виділення кімнати для конфіденційного побачення з захисником тощо) (ч. 3 ст. 12, ч. 5 ст. 46, ч. 1 ст. 48 КПК).

3

**В ЖОДНОМУ РАЗІ
НЕ ДОПУСКАТИ:**

вмовляння або наполягання на виборі конкретного захисника, а також відмови від захисника (ч. 1 ст. 48 КПК);

зловживання правом залучення адвоката із системи безоплатної правової допомоги для захисту за призначенням за наявності у затриманого власного обраного адвоката, прибулого на місце (ч. 1 ст. 48 КПК);

перешкоджання участі будь-якого захисника у наданні правової допомоги затриманому як обраного, так і адвоката БВПД; конфіденційному спілкуванні, участі у будь-яких процесуальних діях; несвоєчасне повідомлення захисника про затримання, про місце перебування затриманого чи вчинення інших процесуальних дій (ч. 5 ст. 46 КПК);

ненадання можливості затриманому повідомити інших осіб про своє затримання, конкретне місце перебування та про необхідність запрошення адвоката (ч. 1 ст. 213 КПК);

будь-які інші порушення чи необґрунтовані та незаконні обмеження права людини на захист (ч. 1 ст. 20 КПК).

NB!

За першою вимогою затриманого має бути забезпечена **УЧАСТЬ** обраного **АДВОКАТА**. Будь-які обіцянки та вмовляння відмовитися від захисника, посилання на заважання адвокатом проведенню досудового розслідування та зайвості захисника за лояльного відношення до затриманого з боку слідства, що створює для підозрюваного ситуацію небажаного конфлікту з правоохоронцями, ставить його в ще більш уразливе становище і є **НЕДОПУСТИМИМ**.

ПАМ'ЯТКА ПРО ПРАВО НА ЗАХИСТ при кримінальному затриманні

NB!

При затриманні людини за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення правоохоронці зобов'язані негайно викликати адвоката, в тому числі, шляхом повідомлення відповідного центру БВПД.

УЧАСТЬ АДВОКАТА БВПД МАЄ БУТИ ЗАБЕЗПЕЧЕНА НЕГАЙНО ПІСЛЯ ЗАТРИМАННЯ (Ч. 4 СТ. 213 КПК):

навіть без висловлювання затриманим необхідності допомоги адвоката (ч. 1 ст. 49 КПК);

навіть за відсутності наміру слідчого/прокурора подавати до суду клопотання про вжиття запобіжних заходів до затриманого (ч. 4 ст. 213 КПК);

навіть при відмові затриманого мати адвоката, при висловленому бажанні захищати себе самостійно⁴, (ч. 2 ст. 54 КПК);

навіть за наявності наміру слідчого/прокурора звільнити затриманого до спливу 60 годин з моменту затримання.

NB!

ПОРУШЕННЯ вказаних правил тягне за собою кримінальну, дисциплінарну, цивільно-правову відповідальність. Порушення права на захист визнається істотним порушенням прав та свобод людини і тягне за собою визнання отриманих доказів недопустимими (ст. 87 КПК), що виключає їх юридичну силу та сенс надання до суду.

КОРИСНІ ТА НЕОБХІДНІ ДЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ РІШЕННЯ ЄСПЛ ПРИ ЗАТРИМАННІ ЛЮДИНИ (Ч. 2 СТ. 8, Ч. 5 СТ. 9 КПК):

«Белоусов проти України», 07.11.2013 р.;

«Нечипорук і Йонкало проти України», 21.04.2011 р.;

«Брюсюк проти Франції», 14.10.2010 р.;

«Смолик проти України», 19.01.2012 р.;

«Душка проти України», 03.02.2011 р.;

«Фокс, Кемпбелл і Гартлі проти Сполученого Королівства», 30.08.1990 р.;

«Зайченко проти Росії», 18.02.2010 р.;

«Хачі Озен проти Туреччини», 12.04.2007 р.;

«Корнейкова проти України», 19.01.2012 р.;

«Шабельник проти України», 19.02.2009 р.

Автор:

Островська Марія Анатоліївна, адвокат, заступник Голови Комітету НААУ по наближенню системи адвокатури України до європейських правових стандартів

АЛГОРИТМ ІНФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРУ З НАДАННЯ БВПД ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ ПРО ВИПАДКИ ЗАТРИМАННЯ ОСІБ

ПІДСТАВА: ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ВІД 28 ГРУДНЯ 2011 РОКУ №1363 «ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ІНФОРМУВАННЯ ЦЕНТРІВ З НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ВТОРИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ ПРО ВИПАДКИ ЗАТРИМАННЯ, АДМІНІСТРАТИВНОГО АРЕШТУ АБО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ»

Координаційний
центр з надання
правової допомоги

Регіональний центр з надання безоплатної вторинної
правової допомоги у Луганській та Харківській областях

АДРЕСА:

Майдан Свободи(Держпром), 5, 6 під'їзд, 3 поверх (ліве крило)
м. Харків, 61022

(057) 705-03-52; (057) 705-03-72

office.kharkiv@legalaid.kh.ua

ЧАС РОБОТИ:

Понеділок-четвер: 9-00–18-00

П'ятниця: 9-00–16-45

Субота, неділя: Вихідні дні

Обідня перерва: 13-00–13-45

<https://tinyurl.com/r72ddww>

<https://www.facebook.com/legalaid.kharkiv>

ПРИ ПІДГОТОВЦІ РЕКОМЕНДАЦІЙ ВИКОРИСТАНИ ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ:

1. **Координаційного центру з надання правової допомоги:**
<https://www.legalaid.gov.ua>; <https://www.legalaid.gov.ua/publications/biblioteka>
2. **Херсонської обласної державної адміністрації:** <https://tinyurl.com/sejq7o8>
3. **Юридичного Інтернет ресурсу «Протокол»:**
https://protocol.ua/ua/pam_yatka_pro_pravo_na_zahist_pri_kriminalnomu_zatrimanni/

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI
2. Про затвердження Положення про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги: Наказ Міністерства юстиції України від 02.07.2012 № 967/5
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X
5. Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 № 1363
6. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: Наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376
7. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України: Наказ МВС України від 23.05.2017 № 440
8. Про затвердження Порядку розміщення друкованої продукції з інформацією про права осіб на захист та безоплатну вторинну правову допомогу в органах і підрозділах Національної поліції України: Спільний наказ Міністерства юстиції України та МВС України від 20.02.2018 № 433/5/133.

Наукове видання

Костянтин Леонідович БУГАЙЧУК

ПОРЯДОК інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання особи, адміністративного затримання або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою

Науково-методичні рекомендації

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 3,5. Тираж 100 пр. Зам. № 2020-42.
Видавець і виготовлювач – Харківський національний університет
внутрішніх справ,
просп. Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.